СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 205. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 18-го жовтня 1946. — No. 205. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, October 18, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

АМЕРИКА ОБОРОНЦЕМ СЛАБИХ — ПРОГОЛОШУЄ АЧЕСОН

Придержуючись традиції, Злучені Держави радше звертають увагу на одиниці, які живуть у державах, ніж на самі держави. „Наш уряд побивається за вільні, демократичні вибори, за встановлення справді репрезентативного уряду, за отворення нагоди для свобіднішого товарообміну поза кордони країв, поза моря, а теж і по внутрішніх водах, які перепливають через якісь краї. Наш уряд підтримує право демократичних народів у переможених краях у їх змаганні стати на ноги, згідно з демократичними вимогами. Уряд стоїть за те, щоб захоронити права релігійні, політичні й економічні меншини. Разом з іншими Обєднаними Державами наш уряд боронить права слабших народів у їх змаганні осягнути на демократичний лад політичну стабілізацію, економічний поступ і суспільні здобутки без чужого вмішування" — такі думки висловив урядуючий секретар стейту Дін Ачесон на бенкеті Фонду Ал Смита в Ню Йорку. Банкет мав на цілі розпочати кампанію за фонди на добродійні цілі імені Ал Смита і зібрав 2,000 людей у готелі Валдорф Асторія, які заплатили по 100 долярів за сидження при обіді. У бенкеті взяли участь католицькі достойники під проводом кардинала Спелмана, а теж і такі визначні гості, як сен. Мід, бувший губернатор Лімен, секретар торгівлі Гариман, Бернард Барук і ін. Кожен з них сказав щось важного навязаючи до діяльності Ал. Смита.

КОМУНІЗМ ЦЕ РЕАКЦІЙНА СИЛА В АМЕРИЦІ".

Виказуючи різницю між ідеєю комунізму і практикою, конвенція Американської Федерації Праці в Шікагу натаврувала затії комуністів. У Конгресі Промислових Організацій — СІО у специяльній резолюції Там сказано між ін.: „Комунізм під теперішню пору є найбільш динамічною реакційною силою в нашому краю. Коли б дійшло до перемоги комунізму, тоді були б знищені всі суспільні, економічні й політичні права, які американці осягнули від Революційної Війни".

В окремій резолюції висловлено на конвенції одобрення американської закордонної політики, зазначеної в промові секретаря Бирнса у Штутґарді, а також перейшла резолюція з домаганням отворити ширше американські ворота для здепласованих людей з Европи. При виборах вибрано тойсамий Екзекутивний уряд.

ЗА ЦІЛКОВИТЕ СКАСУВАННЯ СТЕЛІ НА ПЛАТНІ Й ЦІНИ.

Президент Труман має вже готовий план цілковитого скасування обмежень для робітничих платень і подавляючої частини цін, починаючи від листопада. Бюро Адміністрації Цін вже скасувало стелю на ціни товщів, олію та різних кухонних приправ і харчових матеріялів. Із важніших продуктів остане під контролею ще цукор, з металевих виробів авта і фармерські машини. Є змагання серед федеральних урядовців щоб контролю над комірним лишити стейтам. Після звільнення мяса зпід контролі воно ще дальше скаче в ціні, зате подешевіло біле мясо, тобто з домашної птиці.

ЗА ПІТВИШКУ ПЛАТНІ НА ПІВ ТИСЯЧІ ВІДСОТКІВ.

Предсідник юнії музик, Джеймс Сезар Петрило, зголосив нову скалю платень для музик, які наспівують на фонографічні пластинки-рекорди. Платня за співи для популярних рекордів малаб бути підвищена 533%, а для симфонічних на 233%. Нова скаля платень входить у життя з днем 21 жовтня, бо тоді вигасає теперішній контакт.

ЗАЛІЗНИЧНИКИ КИДАЮТЬ ДВА МІЛІОНИ НА ВИБОРЧУ АҐІТАЦІЮ.

Братство Залізничників готове вжити два міліони долярів на передвиборчу агітацію, щоб лише повалити при виборах конгресменів, яких ця юнія вважає за ворожих їхній справі. Це виявилося на переслуханні урядовців цього братства перед Слідчою Комісією Палати Репрезентантів. Юнія хоче позбутися таких конгресменів, що голосували за принят-тя закона для контролі над страйками, як цього зажадав президент Труман вчасі страйку залізничників. Лісту таких конгресменів виготовила юнія, якої предсідником є А. Ф. Вітні, що відгрожувався президентові Труманові за неприняття його умов у страйку.

Злучені Держави стримують кредити для Чехії за перепродаж американських матеріялів

Департамент стейту затримав виплату кредитів у висоті $40,000,000 для Чехословаччини, за які то гроші мали бути закуплені американські повоєнні матеріяли для вжитку чеського уряду. Це сталося тому, що Чехія заключила договір з Румунією, на підставі якого Румунія мала від чехів дістати ці матеряли, при чому чехи мали ще заробити $10,000,000. На рахунок кредиту Америка виплатила вже Чехії $10,000,000, але решту виплати стримала. Таксамо Америка зарядила, щоб Експорт-Імпорт Банк стримав обіцяну позичку для Чехословаччини. При цій нагоді виявилося, що департамент стейту негодує на чеські закиди, наче б то Америка при помочи таких позичок поширювала свій імперіялізм. Такі твердження голосить Росія, а Чехія їй потакує.

АМЕРИКАНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ ЗІЗДИТЬСЯ.

У підготові до нарад Асамблеї Обєднаних Держав, американська делегація зіздиться у Ню Йорку, щоб виробити свою програму. Головою делегації є бувший сенатор Ворен Р. Остен з Вермон. Американська делегація до Обєднаних Держав буде приміщена в готелі Пенсилвенія. Там теж замещкають деякі міністри Чотирьох Потуг і їх помічники.

Большевицькі злочини у внутрішній і закордонній політиці не мають виправдання

На тему надрукованого в Ню Йорк Таймс з 4-го жовтня листа Артура Попа, в якому він намагався виправдувати советську імперіялістичну закордонну політику та внутрішню диктатуру, взиваючи рівночасно американську опінію до більшого зрозуміння потреб Советського Союзу та до угодовства, в цій самій газеті від 17 жовтня забирає голос Сідні Гук. Він річево і на підставі фактів опрокидує твердження Попа, переводячи аналогію між большевизмом і фашизмом. Подібно, як спроби виправдувати націзм і фашизм та толеранція їх і угодовство з ними призвели до воєнної катастрофи, до того самого мусіло б довести і подібне ставлення до большевизму. Ще є деякі американці, які вірять офіціяльним запевненням советського уряду, про людські права, добробут, справедливість і т. п., що є такою самою брехнею, як були подібні твердження націстської філософії. Замісць базувати свою опінію на фалші і облуді офіціяльних советських тверджень, автор радить приглянутися краще дійсності. Поп, взиваючи до виправлання советської закордонної і внутрішньої політики „нічого не говорить про міліони в концентраційних таборах, засуджених на досмертну невольничу працю, про організований голод в Україні, про періодичні чистки, про регіментацію культури, про всемогучість тайної поліції, про варварську систему килективної відповідальності (закладників)". Усі ці злочини не мають виправдання, а про характер большевицької диктатури можна краще і точніше довідатись з повідомлень советських громадян, які там жили і сьогодні вільні та можуть свобідно і чесно про советську диктатуру говорити. Автор твердить, що на цю тему насамперед треба вислухати і повірити таким людям, як напр. Віктор Кравченко (Автор книжки „Я вибрав свободу"), ніж всіляким „вихвалюванням гостей з Кремля".

ТАЄМНИЦЯ САМОГУБСТВА ҐЕРІНҐА; ЯК УМЕРЛИ НАЦІСТСЬКІ КЕРІВНИКИ.

Факт, що націст ч. 2. і „престолонаслідник націзму" Герман Ґерінґ вихопився союзницькій справедливості та на дві години перед повішенням поповнив самогубство, заживши отрую, викликав велику сензацію. Найбільш загадочним є, як він дістав отрую і як довідався, що наближається час виконання вироку. Тюремна сторожа постійно переводила трус, засуджені могли спати тільки горілиць і з руками на накривалі, окремий сторож постійно на них дивився, проте Ґерінґ таки отруївся і цього ніхто не спостеріг. Є багато здогадів: одні вважають, що отрую передала Ґерінґові його жінка, цілуючи його, інші думають, що це зробив оборонець, ще інші вважають, що тюремний фризієр або хтось з німецької обслуги, деякі припускають можливість, що Ґерінґ мав ввесь час отрую при собі. Американські власті визначили трьох окремих старшин, щоб цю справу прослідити. На цю тему кружляє вже багато легенд в а деяких коментарах стверджується, що Ґерінґ своїм самогубством попсував цілий кінцевий ефект закінчення доби націзму. Про поведінку десятьох інших націстських керівників безпосередньо перед смертю та про саме виконання вироку преса друкує обширні звідомлення. За виїмком Розенберґа кожний зі засуджених користав з права останнього слова і більшість з них благали в Бога милосердя, поздоровляючи в останнє Німеччину та своїх рідних. З кореспонденцій виходить, що наймужніше держався перед смертю бувший маршал Кайтель. Погромщик жидів Штрайхер прохрипів на останку „Гайль Гітлер", заявивши раніше приявним при екзекуції, що це є „Пурім з 1946 року" та що їх всіх „одного дня большевики повішають". Рібентроп висловив бажання, щоби дійшло до порозуміння між Сходом і Заходом, бо він бажає мира для людства. Тіла повішених перевезено американським військовим літаком в невідомому напрямі.

АНГЛІЯ ПРИЙМЕ СКИТАЛЬЦІВ НА РОБОТУ.

Для покриття недостачі домашніх робітничих сил в британських санаторіях, англійський міністер праці в порозумінні з контрольним бюром для окупаційних зон Німеччини і Австрії заявив, що пороблено заходи з метою спровадити до Англії відповідну кількість жінок-скитальців. Це відноситься насамперед до жінок литовського, лотиського та естонського походження, що перебувають в таборах скитальців в британських окупаційних зонах Німеччини і Австрії. Перша сотня цих жінок приїде до Англії вже 19-го жовтня а за ними будуть слідувати дальші.

ВСІ ЖДУТЬ НА МИЛО!—Нову ланцюхову крамницю отворено на окраїнах Шікаґа, а коли проголошено, що в ній є великі припаси миляних платків та інших подібних конечних речей, то не треба було довго ждати, щоб господині не кинулися туди. Вони уставилися хвостом довгим на два і половину блоку, щоб лише дістати мило.

ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ; БИРНС І МОЛОТОВ У ДОРОЗІ ДО НЮ ЙОРКУ

Американський секретар стейту Джеймс Бирнс виїхав з Парижа до Ню Йорку літаком президента Трумана. В пятницю в ночі він по радіо здасть звіт американському народові з перебігу Мирової Конференції. Перед виїздом з Парижа Бирнс висловив надію, що Рада закордонних міністрів Чотирьох Потуг завершить працю Мирової Конференції та усуне всі сумніви щодо мирових договорів. Він вважає, що на Мировій Конференції світ висловив свою опінію, в багатьох випадках більшістю двох третіх голосів, і Рада закордонних міністрів мусить з цею опінією числитися. В розмові з кореспондентами Бирнс висловив думку, що Югославія таки підпише мировий договір. Советський міністер Молотов виїхав до Ню Йорку на кораблі „Квін Елізабет" і теж висловив надію, що сесія в Ню Йорку вирівняє розбіжності поглядів, які ще існують між поодинокими державами.

ПЕРЕД СЕСІЄЮ ГОЛОВНОЇ АСАМБЛЕЇ О. Д.

Дня 23-го жовтня почнеться в Ню Йорку сесія Головної Асамблеї Обєднаних Держав, що має вирішити цілий ряд важливих справ, між ними теж справу нової Міжнародної Організації для скитальців (ІРО). Дня 4-го листопада почнеться теж в Ню Йорку конференція Ради закордонних міністрів Чотирьох Потуг, що має остаточно вирішити справу мирових договорів. На сесію Головної Асамблеї вже зїжджаються делегації поодинокжх держав. Між першими 5 делегаціями які 16-го жовтня приїхали літаком до Ню Йорку, є м. ін. представники Советського Союзу і Білорусі. На порядку нарад Головної Асамблеї опиниться теж справа Еспанії та Ірану. Бельгійський уряд офіціяльно звернувся до Обєднаних Держав зі скаргою проти еспанського уряду в справі допомоги бельгійському квізлінгові, Леонові Деґрелеві.

НОВИЙ „МИРНИЙ" БУДЖЕТ СОВЕТСЬКОГО СОЮЗУ.

Советська, а за нею і закордонна преса друкукують обширні повідомлення про проект нового советського буджету, що його предложив Верховній Раді Советського Союзу міністер фінансів А. Г. Зверев. „Правда" називає проект нового буджету „новою пятирічкою в дії" та підкреслює факт, що в ньому майже на половину зменшено (в порівнанні з попереднім роком) безпосередні видатки на вдержання армії, натомість підвищено видатки на розбудову транспорту, індустрії, наукових дослідів і т. д. Поодинокі позиції проекту советського буджету виносять в міліонах рублів (в душках подаємо для порівнання ті самі позиції з минулого року): Загальні видатки — 319,269 (298,591), з того: народна економія — 102,237 (74,358); соціяльні справи і культура — 83,294 (62,711), збройні сили — 72,208 (128,239); позички — 6,480 (5,249).

СОВЕТСЬКИЙ ПОКАЗОВИЙ ПРОЦЕС В РУМУНІЇ.

Після недавного процесу в Польщі, в наступному тижні большевики влаштовують подібний показовий політичний процес в Румунії. За „зраду", „бунт" і „контрреволюцію" в Букарешті судитимуть 86 „неблагонадьожних" румунів, між ними теж трьох урядників американської дипломатичної місії.

НЕПРОГОЛОШЕНА „ВІЙНА" МІЖ ГРЕЦІЄЮ І ЮГОСЛАВІЄЮ.

Заступник губернатора західної Македонії заявив, що Греція є жертвою „непроголошеної війни, керованої і фінансованої Югославією". Він наводить факти, що регулярна югославська армія разом з уніформованими комуністичними бандами нападає на грецьку територію та на грецьку прикордонну сторожу.

НАСТУП НА ЦЕРКВУ В ЮГОСЛАВІЇ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Папський нунцій в Білгороді, епископ Патрік Гарлей, заявив, що наступ уряду диктатора Тіто на католицьку церкву продовжується з цілою силою. В останньому часі уряд заборонив шістьом епископам відбути їх нормальну інспекційну поїздку по своїх дієцезіях.

СОВЕТСЬКА УЧАСТЬ В КИТАЙСЬКІЙ ВІЙНІ.

З Пейпінгу, Китай, повідомляють, що військa опановані советами т. зв. Монгольської Народної Республіки напали на північну Манджурію, захоплюючи місто Гулун (Гайлар). В повідомленні сказано, що монголам допомагала „одна держава", яка негайно після захоплення міста послала туди своїх сім літаків та почала побільшувати місцевий аеродром. На літаках була червона зірка, що є відзнакою советської авіяції.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18. N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіти і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОКАРАНО ОДНИХ ЗЛОЧИНЦІВ, А ЩО БУДЕ З ІНШИМИ?

Найвищі представники націстського тоталітаризму вже покарані за поповнені ними злочини. Покарано їх головно за агресивну війну, хоч можна було покарати їх в такий самий спосіб і за много інших злочинів, поповнених проти людства, а навіть і самого німецького народу. Тепер, як заповідають, каратимуть ще й інших націстів-злочинців.

Та це тільки один бік справи, бо є ще другий, куди важніший, на який загально звертають увагу. Покарано за злочини не тільки цю чи другу особу, але теж визнано варварською і винною цілу систему. В Нірнберґу обвинувачено і засуджено теж і тоталітаризм, враз з усіми його варварськими методами правління, як і з цілою його мораллю і філософією. Обвинувачувано там і засуджено диктатури — і то різних кольорів — з їх терором, варварськими виселеннями та іншими злочинами.

Таке розуміння нірнберзької судової розправи та присуду дає нам Роберт Г. Джексон, член Найвищого Суду Злучених Держав і головний американський прокуратор у Нірнберґу. Він називає цю судову розправу „перщою світовою, посмертною перевіркою тоталітарного режіму", яка остерігає гнобителів в містичний, біблійний спосіб перед тим, що їх жде. Суддя Джексон ще теж виразно підкресляє, що націстських гнобителів можна було судити і засудити навіть за одно тільки варварське використовування невільничої праці, робітників-невільників.

Думаємо, що сказано просто й ясно. Тому саме, що так є, треба звернути увагу ще на таке, що його не можливо погодити з тим розумним і справедливим словом, що його висказав суддя Джексон. Думаємо, що годі буде історії виправдати, як з морального, так і правного боку, що винуватих і слушно засуджених націстських провідників судили теж такі, що було співучасниками головного злочину: агресивної війни. Другу світову війну як не спричинила то певно приспішила дружба Сталіна з Гітлером; цей акт, що його заключували і підписали Рібентроп і Молотов. Далі не буде можна історії зрозуміти і виправдати, що між суддями в Нірнберґу, що судили тоталітарну систему та її варварства, сидів представник першого, червоного, тоталітарного режіму в Европі, від якого брали науку фашизм і нацизм. Цей перший тоталітаризм — корінь лиха — далі існує і далі продовжує свої варварства, включно з дальшими депортаціями і каторжною працею, яких жертвою уже впали десятки міліонів невинних людей. Обмежуємось тільки до цих злочинів, бо, як каже суддя Джексон, за будь який з них можна б повісити націстських тоталітаристів. Як так, то коли ж каратимуть тих червоних злочинців, що допустились тих злочинів давно і допускались їх навіть у тій хвилині, як вішано націстських злочинців?

„СВОБОДА"

Преса сьогодні це без сумніву найважливіший фактор суспільного життя і твердження, що „яка преса, такий народ" та навпаки, „який народ, така преса", має своє глибоке виправдання. В пресі, наче в дзеркалі, відбивається життя народу. На шпальтах газет можна з найбільшою точністю слідкувати за розвитком суспільства, за його творчістю, його боротьбою і змаганнями, його успіхами і невдачами. Преса не тільки записує реєструє, але і формує та організує.

Звичайно, преса, як і все інше, може і повинна відіграти величезну позитивно-творчу ролю в суспільності, якщо вона буде справді „голосом народу", як це є в демократичних країнах, але вона може стати теж засобом поневолення, як це є в тоталітарно-диктаторських режімах. Це бачимо найкраще на прикладі Совєтського Союзу. Там пресу перемінено в „наймогутнішу зброю комуністичної партії", точніше в зброю диктатора та його малої кліки проти народу. Там преса замісць бути „голосом народу", є наказом для народу та замісць віддзеркалювати волю народу, віддзеркалює його неволю.

Українська преса сьогодні в такому самому трагічному положенні, як і український народ. Про українську пресу в Україні сьогодні взагалі говорити не можна, бо її не має. Ці газети, що їх друкується там на українській мові, вони не є українські, бо вони не віддзеркалюють душі народу, ані не є виявленням його волі і крім мови вони з українством не мають нічого спільного. Власне в советській пресі найосновніше зреалізовано старе большевицьке гасло „національне формою і соціяльне (російське) змістом". Там можна писати і читати тільки те, що наказують. Навіть мовчати не можна. Український народ опинився в такому трагічному положенні, що його єдиним виразником, залишилась ще та нечисленна українська преса поза кордонами самої України. Цей факт накладає ще окремі обовязки як на самі українські газети поза межами Уркаїни, так і на цілу українську еміграцію. Ніхто не зможе річево заперечити, що в цій новій українській дійсности передова роля і головні завдання силою факту спадають на „Свободу".

Історія „Свободи" — це історія американських українців, а історія американських українців, це історія „Свободи". Крізь бурі і негоди, важкою і невсипущою працею, важким трудом і великими жертвами американські українці здобули собі право на життя в Новому Світі і разом з ними ішла і трудилась, перемагала і поносила неуспіхи теж „Свобода", їхня „Свобода". Навряд чи яка друга газета в світі так тісно звязана своєю історією, своїми традиціями, своєю працею і своїм розвитком, як звязана є „Свобода" з американськими українцями. Це знають свої і чужі, приятелі і вороги. Хто хотів вдарити по американських українцях, вдаряв по „Свободі" і власне „Свобода", як виразник американських українців, зазнавала насамперед і найбільших ударів з боку їх ворогів, за що її одначе винагороджували признанням у першу чергу самі американські українці, а далі ті, що в старім краю, чи деінде в світі. Як вірний друг і слуга свого народу вона завжди по своїм силам стояла на сторожі того народу, перша принімала зверненні проти нього удари і остання мала претенсії до успіхів.

Дальшим важливим завданням „Свободи" протягом цілого часу її існування була роля посередника і помосту між американськими українцями та країною і народом з якого вони походять. Положення змінилося частинно після першої світової війни і основно після другої. Ввесь український народ опинився сьогодні в одній неволі, його відгороджено від світа залізною куртиною, „занурено" — як влучно назвав це американський публіцист — під водою терору, переслідувань і смерти, зпід якої тільки вряди годи видобудеться голос нерівної боротьби, та клич рятунку і допомоги. Цим голосам прислухується „Свобода" й старається їх провірювати, щоб могти передавати те, що видається чистим і правдивим.

В новій політичній обстановці українського народу на українські часописи закордоном припало однаково важне, як і почесне завдання: бути голосом вже не тільки українських етнічних груп в інших країнах, але й голосом цілого поневоленого, „зануреного" народу. Це тема для себе і до неї ми в свій час повернемо. На цьому місці тільки згадуємо про це, бо свідомість поширених завдань накладає теж обовязок ще більшої відповідальности, ще більших зусиль і ще більшої уваги. Щоб бути голосом народу, треба цьому голосові з найбільшою увагою прислухуватись, треба намагатись відрізнити припадковий крик від справжнього голосу, бо не той має правду, хто голосніше кричить, але той, хто власне правду говорить.

Заступаючи інтереси американських українців, американського народу і Америки, віддзеркалюючи їхні ідеали, думки і бажання, „Свобода" ані на хвилину не забуває і тих обовязків, які наложило на неї нове положення українського народу на українській батьківщині. Обовязки подвійно важкі і подвійно відповідальні, але їх полекшує факт, що ідеали українського народу в своїй основі в нічому не розходяться з ідеалами Америки та що голос українського народу є в повній гармонії з американським голосом. Його головним і найголоснішим звуком є власне свобода, свобода людини, свобода народу, якої так завзято обороняє Америка, за якими так тужить і за які без огляду на жертви бореться український народ і якої йому так вперто відмовляють вороги, що є рівночасно ворогами Америки.

Усі ці факти повинні усвідомити собі і завжди мати на увазі теж американські українці. „Свобода" — це народня газета американських українців. На них сьогодні насамперед звернені очі їх поневолених братів в Україні і усі ми спільними зусиллями і спільними жертвами мусимо ці надії виправдати. „Свобода" має великі обовязки щодо своїх читачів, щодо американських українців і щодо українців взагалі. Вона зможе ці обовязки виконувати тільки тоді, якщо американські українці її в цьому допоможуть та виконають теж свої обовязки щодо неї.

ШУКАННЯ ПРАЦІ

У такому наскрізь робітничому краю, як наша Амеирка, шукання за працею належить до щоденних явищ. Не дивниця, що на цю тему появилося багато книжок, а прилюдні бібліотеки мають окремі відділи з такими книжками, які зачислені до „книжок для поради" і яких не можна брати до читання вдома. Переглядаючи книжки, можна завважати, що вони переходять з рук до рук, бо картки в них помяті, часто друк попідчеркуваний, а деякі навіть розлітаються. Це вказує, що такі книжки потрібні і ними користуються люди, що інтересуються пошукуванням заняття, чи, як у нас говориться, „джабу".

Справа шукання за працею є тепер більше складна, ніж була перед війною. Війна приневолила уряд і різні підприємства приймати до праці, кого попало і давати свіжим робітникам вишкіл на кошт уряду чи підприємства. Війна сама собою стала більше машиновою, ніж колинебудь давніше й тому в армії переходили вояки найрізнороднійший вишкіл, щоб лише зробити їх придатними до якоїсь спеціяльної праці, звязаної з воєнними потребами. Після війни уряд дає ветеранам фонди на покінчення різних фахових шкіл, навіть колегій чи університетів і таких студентів-ветеранів нараховують тепер на 800,000 в цілому краю. У самому Ню Йорку є 140,000 студентів колегій та університетів, а кожен такий студент пристосовляється до якогось „джабу" в майбутності. Отже не диво, що появляються книжки з порадами, як таких джабів шукати.

Між українською громадою повно молоді, що теж користає з колегій, або вже шукає праці після покінченої війни. Приїздять теж свіжі іміґранти зо скитальщини, які такими справами заінтересовані, бо це справа життя. Багато людей в Европі, які дістали афидевіти на проїзд до Злучених Держав, теж запитують, як в Америці найти працю. Усім таким людям треба якось порадити, а до цього обовязані батьки, що мають дітей у віці для праці, а теж і такі, що займаються долею свіжих іміґрантів. Саме таким треба звернути увагу, як вони мають інформувати людей, що шукають праці.

Тут хочемо вказати на згадані книжки, що такі справи обговорюють. У них згадується про велике зрізничкування заняття у післявоєнному часі і про спеціялізацію занять. Вистарчить сказати, що вже в червні 1939 р., отже перед вибухом війни, федеральний департамент праці видав Словник Назв Праці („Дикшенарі оф Окюпейшенел Тайтлс") і в ньому нарахував аж 17,452 різнородних робіт — джабів і описав їх значіння. Цей словар можна дістати у всіх більших бібліотеках. Крім цього є окремі книжки майже про кожну ділянку праці і на ці книжки треба звернути увагу.

Та безоглядну на це, що повоєнне пошукування роботи є окремим явищем, то в такому краю, як наша Америка, це мусить бути постійним явищем хочби тому, що це край промисловий, бизнесовий, винахідчивий і загалом знаний із своєї підприємчивости. Отже тут джаби часто зміняються, творяться нові, множаться, стають сезоновими відповідно до часових потреб і т. п. Тому таким питанням, як шукання праці, мусить інтересуватися майже кожний американець, як не для себе самого, то для своєї рідні, приятелів, знайомих.

Засада, що „вхоплюся якоїнебудь праці", яка панувала в Америці ще до недавна, тепер втратила своє значіння. Щобільше, вона шкідлива, бо це проста витрата часу. „Яканебудь праця" просто не існує, бо майже до кожної треба мати підготову. Це вік спеціялізування, тому шкода витрачувати часу на нерозбірчиве шукання джабу. Ліпше цей час посвятити на підготову до якогось спеціяльного джабу і опісля посвятити доволі часу за вишукання „свого" джабу.

З цього виходить конечність наперед перевести самому собі „іспит" в такому напрямі: „Що я знаю? До чого надаюся? Які в мене сили? Які добрі прикмети? Які недомагання? Яке здоровля? Який вік?" і т. п. Коли людина озброїться у відповіди на такі питання, тоді хай іде на ринок праці і починає вносити устні або письменні зголошення (аплікації).

В засаді кожна пересічна людина мусить найти працю. Хай ніхто не піддається думці, що то лише якісь генії можуть сповнити цю або ту роботу. Одначе до роботи треба мати уподобання, бо як хто якоїсь роботи не любить, то знеохочується і потім дістає манію переслідування, що він „до нічого не надається". Особливо старші віком люди мусять бути обережні в шуканні джабу. Для них ліпше придивитися, чи вони не могли б самі створити якесь підприємство, де вони були б господарями й робітниками в одній особі і при помочі своєї родини таке підприємство поставити на ноги. Для старших людей важко привикнути до нерозбірчивого послуху, а там де вони самі рішають про години і якість праці, їм найлекше дати собі раду.

Очевидно, що кожний, хто шукає джабу, радиться теж своїх рідних, приятелів, знайомих. Одначе засада „людей питай, свій розум май" всюди є доброю. Кожний найліпше знає себе і свої сили. Тому після вислухання порад і поглядів чужих, хай таки самий рішає про якість праці для себе. Америка ще й тепер є краєм нагоди — „ленд оф опортуніті". Ще й тепер можна зачати з долярами, а стати міліонерами, як про це свідчать приклади.

Одначе не все треба мірити успіх грішми. — Є багато занять, які дають людині нагоду працювати для вищих цілей, а самому вдоволятися лише прожитком. Для таких світ все отворений і такі люди самі повинні творити нагоду ще й для інших. І саме від таких залежить будучність людства.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ

ЗА УКРАЇНУ

(Історична повість, оперта на подіях в Україні в 1664 році).

3)

Воєвода взяв обома руками за руку козака й потряс, а потім знов попа зловивши за руку докинув:

— Годі-бо вже, годі про старі болючки!... Просимо гості сісти та звеличати світлицю!

Склонилися — а піп і каже:

— З великим ділом до тебе, Ясновельможний! Бачу, що саме найкраще в нас, все взирається на тебе; спасай Україну, бо нікуди їй прихилитись при лихій годині!

— Будем робити, що наша сила! Та вже потім про це, прошу за стіл, покріпитись по довгій дорозі.

Воєвода посадив гостей за стіл застелений парчевою скатертю. Тут і Олеся принесла на срібній таці у срібному збанку з фінфтю наливки та до почастунку чимало закуски.

— Де вже мені до горячої тепер, хиба тому, що назад між люди вернувся, — говорив піп, приймаючи чарку від хозяїна.

Гості їли здорово, утомлені та змерзлі огрілися і розбалакалися. Олеся оставила їх, знаючи, що чоловік усе рад сам приймати нечайних гостей. Молодий козак приїхав від полковника Івана Богуна з польського табору, а піп від митрополита Йосифа за ділом до воєводи. Козак став оповідати про хитрі промисли полковника Богуна над поляками.

— Деж полковник тепер — питав Виговський, ніби не свідомий, слухаючи про облогу Глухова.

— Бог його знає, кинув я його після битви під Глуховом!

— Як це так, то була битва під Глуховом?

— Ще й яка! Кажуть, за радою полковника Богуна нетільки Глухівці відбилися, але й Іванець та Ромодань напали тай натерли королеви та Чарнецкому носа, що не стямився. Як помчався в Сітерщину зпід Глухова. Пять тисяч їх полягло — а вжеж старий вовк Чарнецкі мало зо шкіри не вискочив, так його брала досада...

— Бог карає їх за те, що знов недобре починають на Україні! — говорив гетьман.

— Ще то мало — завернув піп. — Коби лиш замисли пана полковника удались, то заведе він Польщу, як Ясновельможний Москву під Конотопом...

— Не вже? — здивувався гетьман, ніби ні про що не знаючи — Щож таке задумав Богун? Розкажи нам, як що знаєш, отче!

— Король іде на Десну до Піросівки, Ромадан ззаду на Чижмо наступає. Згори ударять воєводи, що йдуть з Брянська — а полковник у таборі пірве короля в сутоляці, як поляки будуть у двох огнях...

— Тоді можем щось добути — сказав Виговський, аби лиш король у московські руки не попався!

II.

Щож то був за Богун такий, що під ляхами служить, а так за Україну заступається, що аж короля пірвати у неволю задумав? То був лицар великий, славний на всю Україну! Служив ще під Богданом, а кілька разів увігнав у засідку польське військо — довго треба розказувати. А під Берестечком, як раз Богдан програв битву з поляками через свою журу на зраду жінки та через зраду татарського хана та пігнав завертати хана з утечі — оттоді то з поля битви вивів решту війська не хто, як той Іван Богун, полковник винницький, що став за гетьмана у неприяві Богдана...

А як Богдан присягнув цареві, аби по Берестечку відбитись від Польщі, тоді цей Богун не схотів присягати разом із духовенством, яке було просвічене і знало, що за лихо прийде з Москви на Україну. По смерти Богдана хотів Богун з гетьманом Виговським наше „Велике Князівство Руське" воскресити і тоді сказати сусідам: Вам зась! до України, нам усвоїй хаті своя правда і воля! — Та не дали люди темні це перевести в дійсність, бо за Москвою тягнули руку...

Аж як досталась булава до рук Тетері, того похлібця ляцького та „недруга отчизні" — отщо він задумав! Світить в очі, політикує із ним та з поляками, бо під їх рукою служить, подарками обсилається, а нишком своє діло робить. Велике серце мав оттой Іван Богун, полковник!

А хто має велике серце для свого Рідною Краю, а не може здавити гнобителя ізза його перемоги, то із ворогом дружи, а камінь за пазухою держи, — спізнай його слабість, а прийде свій час — тоді стріляй! а в лучиш в саму ціль. Проти великої напасти не штука пропасти, але штука їй голову скрутити.

— Він ізвернув польські напасти на москалів, або дерлися між собою, а за той час хочай би чи не встала із Низу від Сірка та Ясновельможного бистрая хвиля... — сказав козак на лад старої пісні — Подай же нам, Господи, з Бару з неба дрібен дощик, а з Низу буйний вітер!...

— Пугу, пугу! — гукнув під вікном саме під ті слова орел степовий.

— Ось маєш вовка, що про його помовка! — докінчив гетьман. Відчинив кватирку та відгукнувся по запорозькому звичаю:

— Пугу пугу!

— Козак з Лугу!

— А з якого Лугу, чи з Великого, чи з Малого? Як з Великого, іди в кругу! Вяжіте коней до ясел та просимо до господи!

Через хвилю у світлиці станув запорожець у пишному наряді. чуприндир, що аж глянути любо! Гей до Киева приїхав до Межигорського Спаса зо світом пращатись. Скинув шапку зі смушковим окомишем та червоним дном та поклонився воєводі вибритою головою з чубом замотаним за ліве вухо тай каже:

(Дальше буде).

Допоможіть вдержати і збільшити одинокий у світі український демократичний щоденник, що вже 54 років обєднує американських українців при ідейній праці та з вільної американської землі голосить правду про Україну.
Місяць жовтень є місяцем добровільної доплати до передплати „Свободи". Він дає Вам нагоду ділом оцінити працю „Свободи" і доплатою чи жертвою виявити розуміння ваги рідної преси.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

БОФАЛО, Н. Й.

Причинок у допомоговій акції.

Кількома наворотами була в „Свободі" згадка про діяльність Українського Военного Допомогового Комітету Західного Ню Йорку на чолі якого стоїть наш ветеран Іван Колотило, а секретарює Волод. Цьопик. Тепер ще треба згадати про віче, яке відбулося заходами цього комітету в салі української катол. церкви св. св. Николая в Бофало дня 11 вересня, а на якім промовляв предсідник З л у ч е н о г о Українсько - Американського Допомогового Комітету д-р Володимир Ґалан після свого повороту з Европи. Шкода лише, що не було часу якслід розголосити цього віча, бо повідомлення прийшло два дні перед часом. Та далиʼ знати по радіо і в місцевій пресі і зібралася добірна горстка для вислухання звіту д-ра Ґалана.

Референт переповідав свої враження й переживання вчасі стрічі зі скитальцями так щиро, що зворушив приявних до сліз. Крім нього промовляв ще Іван Колотило і Вол. Цьопик та о. Джан С. Скенлон із лат. церкви св. Михайла. Предсідником був місцевий українсько-катол. священик, о. Н. Козоріз. Місзева газета Бофало Івнінґ Нюс подала вичерпний звіт з перебігу віча наступного дня.

На зазив о. Козоріза приявні зложили $190.35, які вислано до ЗУАДК у Філядельфії.

Зложили: Союз Українок, від. 49, $50; Р. Вайда $10; а по $5: С. Ґрад, І. Ґах, П. Володка, М. Снайчук, М. Левицький, Ю. Круків, о. Волод. Козоріз, О. Слотюк, Комот, О. Коваль, Д. Стефанюк, П. Замойський; по $3: М. Муціковський, І. Ґуд, Г. Кіналь, І. Колотило, Н. Н., по $2: П. Лютий, М. Ґах, І. Грицковян, О. Стецьків, П. Судин, Ю. Леськів, Ю. Голович, В. Цьопик, В. Коваль, Н. Дякун, М. Кіналь, М. Вітровий, М. Гринишин, І. Матвіїв, І. Ґринишин, Кс. Новосядла, С. Рудий, М. Костецький, Новосядлий; по $1: І. Воробець, П. Левкуць, І. Мелиш, Н. Н., М. Броцко, І. Була, І. Гнатик, А. Сокольський, І. Завіський, Коґут, Калина, І. Сорока, Н. Н., Сихльовий, Шурґот. Решта дрібними.

Павло Товкач.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ... КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ „ПЕЙРОЛ СЕЙВІНҐС"

АЛЕНТАВН, ПА.

На спроваджения сиріт.

В нашій громаді застій в народній роботі. Прикро це писати, але так є. Зневірені, заздрі й ліниві паралїжують добрі заміри допомоги рідним на скитальщині і вбивають духа в тих, що раді б помогти. Це моє враження, коли ходила від хати до хати за збіркою на сироти, бо наслухалась багато такого, про що й писати не хочеться. Це й причина, чому навіть на такому святі як День Матери було мало жінок, а мужчин стільки, що порахував би їх на пальцях одної руки. Тому теж і прихід з Фестивалю, який ми уладили, був малий, бо всього $52.50. Та Спасибіг тим, що ще добре держаться і жертвують. Гроші з Фестивалю вислано до Зл. У. А. Д. Комітету. Тепер проголошується ще таких жертводавців по $10: Відділ 151 У. Н. Союзу, Союз Українок Америки, У. А. Г. К.; В. Вебер $5; по $3: І. Майстрів, Т. Лось, Марія Рудакевич, а Розалія Шацка $1. З попереднього остало $5. Разом з приходом з Фестивалю $102.50. Усі гроші вислано до Філядельфії до Зл. У. А. Д. Комітету.

Марія Рудакевич.

—o—

ПІТСФІЛД, МАСС.

Відділ Українського Конгресового Комітету.

В нашій громаді після повороту нашого делегата з Українського Конгресу, що відбувся в Вашинґтоні, повстав відділ У. К. Комітету, зложений з 10 членів. Вони добровільно оподаткували себе по доляру місячно на цілі У. К. К. Нині посилаємо $40 як вкладку за чотири місяці: червень, липень, серпень і вересень, від ось тих членів: о. М. Скородинський, А. Маланчук, М. Дарчук, Ю. Спасик, А. Яремій, С. Стефанюк С., І. Яремій, А. Гуска, І. Мартинюк, Я. Харів. Правда, що це не велике число членів, воно повинно б бути більше, коли б наші люди хотіли зрозуміти справу та слідити за тим, що робить наш Укр. К. Комітет. Тоді наша справа краще стояла б на міжнародній арені.

У. К. К. міста Пітсфілд.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Що пишуть до „Свободи"

(Дещо зі заваг, надсиланих читачами враз з датками, зложеними знагоди жовтневої, пресової кампанії „Свободи"):

Іван Базів, Ню Оліен, Н. Й.: ...Я отримав заклик від Вас в справі допомоги до видавання „Свободи". Я сам висилаю чек на 5 долярів і як це не буде досить, то я ще другий раз дам. Я думаю, що це була би ганьба для нашого народу, якби занехали „Свободу", бо тільки вона одна тут в Америці каже українцям правду".

Петро Кухар, Манчестер, Н. Г.: „...Я не можу собі уявити, якби я міг тепер обійтися без нашої „Свободи". Я думаю, що кожний член У. Н. Союзу повинен послати раз на рік два доляри на її видавання і щоб вона появлялась шість разів в тижні і в більшому обемі, бодай на шість сторінок. Я за тим, щоб кожний член раз в рік доплачував до Свободи два доляри."

Іван Драган: Ню Йорк: Я бажаю, аби „Свобода" й дальше виходила так, як досі і на підвишку посилаю 5 долярів.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Д. В., Питсбурґ, Па. — Дякуємо за витинки з місцевої газети про відносини в Україні й Советах. Ми це читали в інших газетах і вже використали в „Свободі". Добре роблять ті, що нам такі газети надсилають, бо часом в одній газеті є про те саме більше, а в іншій менше. Взагалі нас цікавлять усі такі матеріяли. Тому ми вдячні тим, що нам їх надсилають. Це теж дає нам змогу пізнати, як наші люди читають американські газети, та що їх у них цікавить.

Рочестер, Н. Й. — Між жертвами 367 від. У. Н. С. має бути: М. Бернацький $1.

КАМПАНІЯ
— на —
ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВОБОДИ"

Усі датки, надсилані на пресовий фонд „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням у цій рубриці.

Відділ:	Датки:
206 Осип Кава	2.00
206 Гнат Телер	2.00
206 Тома Лаба	2.00
209 Михайло Тарновський	2.00
211 Василь Карпів	2.00
213 Дмитро Липовий	5.00
214 Стефан Семерак	2.00
215 Григорій Бобовник	2.00
217 Іван Соновський	2.00
217 Василь Пригода	5.00
217 Михайло Воляк	3.00
217 Козма Гунька	3.00
217 Stephan Szkapij	2.00
218 Василь Білан	2.00
219 Wasyl Wakulinsky	2.00
219 Ілько Вітенюк	5.00
219 Іван Бучак	2.00
219 Семен Чорномаз	3.00
219 Paul Pauey	2.00
219 Stanley Gulick	5.00
221 Тарас Шпікула $10, Дмитро Ґой $5	15.00
221 Joseph Chajkowsky	2.00
221 Дмитро Паславський	5.00
221 Николай Водянський	2.00
221 Андрій Шмігелський	4.00
221 Богдан Пелехович	10.00
221 Peter Iwankiw	3.00
221 George Borys	2.00
233 Theodore Turinski	2.00
223 Іван Мельник	3.00
229 Harry Sawkulych	2.00
229 Федор Доміно $2, М. Дутчак $3	5.00
229 Павло Ґулька	2.00
230 Mr. & Mrs. K. Bachur	2.00
234 Константин Пілат	3.00
234 М. Мандяк	5.00
235 Михайло Денько	2.00
238 Іван Масний	2.00
238 Stephen Yarosh	2.00
238 Григорій Костецький	2.00
238 Michael Remick	2.00
239 Дмитро Матіяшин	5.00
239 Володимир Ґалан	5.00
245 Мих. Скалоцький	2.00
246 Dmytro Dulleba	5.00
247 Peter Procak	2.00
247 Петро Крацила	2.00
247 Joseph Skosypir	2.00
248 о. Іляріон Врублевський	3.00
252 John Pinilo	3.00
252 Петро Ярема і Гринько Сенів	3.00
254 Володимир Ґонтарський	2.00
254 Andrew Sawka	2.00
259 Felix Prokopchuk	5.00
259 Антін Партика	2.00
262 Олена Придун	3.00
Марія Кшиви, передплат.	3.00
263 Stephen Kozart	2.00
265 Parania Buraczok	2.00
266 Іван Макаровський	2.00
266 Осип Базарніцький	3.00
266 Василь Чучман	5.00
266 Петро Вітковський	2.00
267 Michael Harrison	2.00
270 John Kashickey	3.00
270 N. M.	5.00
270 John Mych	2.00
270 Jacob Olsen	2.00
271 Григорій Левуш	5.00
277 Онуфрій Курко	10.00
277 Стефан Януш	5.00
279 Никола Оленчук	3.00
286 Василь Чорний	1.00
286 Теодор Заканич	1.00
289 Іван Мелех	2.00
292 Володимир Петрик	2.00
292 Михайло Нидза	2.00
Марія і Стефан Гриптак	2.00
292 John Keryluk	2.00
292 Myro Uboby	3.00
292 Mike Schych	2.00
292 Володимир Дідик	5.00
295 Martin Choroshchak	2.00
295 Alex Sywyk	2.00
295 Йосиф Сивик	3.00
S. Rohebnets	2.00
296 Ілія Різник	2.00
296 Michael Holowchak	8.00
298 Henry Hawryliw	4.00
300 Михайло Ґубернович	2.00
301 John Uchonski	2.00
301 Anthony Berezа	2.00
304 С. Ваврів $2, Петро Цар $2	4.00
304 Іван Ґрубяк	2.00
305 Іван Годованець	2.00
312 Лука Базарніцький	2.00

Адміністрація „Свободи".

ПОВІДОМЛЕННЯ

Упродовж **жовтня, листопаду і грудня,** організатор У. Н. Союзу **А. Маланчук** відвідає в організаційних ціллях наступні відділи У. Н. Союзу: **35, 45, 62, 83, 105, 163, 239, 268, 324, 339, 375, 395, 397, 422 в Филаделфії; 331, 347, 457 в Мілвіл; 261, 307 в Віліямставн; 173, 248 у Вілмінгтон; 156, 237, 352, 388 в Честер; 383 в Бриджпорт; 362 в Бристол; 248 в Ковтсвіл; 321 в Феніксвіл; 128 в Кліфтон Гайтс; 166 в Патставн; 116, 245 в Трентон.**

Щоб організаційна робота в згаданих тут відділах могла бути успішною, то до цього потрібно щирої співпраці урядників і членів цих відділів з організатором. Про таку співпрацю прохаємо.

Адреса організатора вчасі його праці в Филаделфійській окрузі є така: **A. MALANCHUK, c/o MAJESTIC HOTEL, KOOM 335, BROAD & GIRARD AVE., PHILADELPHIA, PA.**

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

ДО ЖІНОЧОГО СВІТУ

(Надіслане з Европи).

Потім, коли він пішов, я ходила від вікна до вікна, ходила по хаті і не знаходила собі спокою. Я дрожала, мерзла і дзвонила зубами. Я не була спроможна думати. Кожен крик на вулиці видався мені останнім криком мого сина. Коли вже надходила ніч і його ще не було, я кидалась на лежанку і трусилась ціла в безмежній тривозі. Уява малювала мені страшні дії, жах що переживав мій хлопець!

Тут значило: або ти мене погрузиш або я тебе. На такій страшній конфіденціональній структурі лежить терор цієї держави. Кожен слідкує один одного, кожен видає один одного. Або він або другий — хтось мусить згинути. Відтіля громадянство таке спокійне, покірне і мовчазне.

Але мій дорогий хлопець волів згинути сам замісць погубити другого. Одного дня я вирядила його як на смерть. Це того, коли йому заявили, що або він або другий.

І він не вернувся більше. Понура мовчанка запанувала і глуша як на озері, коли в нього упаде камінь. Мій син пірнув у жахливу пустку. І ще щоб я знала, що він поляг на полі бою зі зброєю у руках. Яка б я була щаслива! Але я боюсь і нині подумати про муки серед яких він мусів згинути мій вірний, добрий син. Ще й тепер по роках я зриваюся поночі і мені здається, що я чую стогони муки десь у підземеллях НКВД і бачу там змасакрованого трупа мого сина.

Хай їх Бог скарає за нього, за наших синів замучених так! Дружина його і досі не знає чому її чоловікові прийшлось згинути. Я сказала їй, що його заарештували так як Романа.

Ви знаєте, що зробив мій наймолодший син після того? Він не жонатий, юнак, кинув потайки дім і пішов в ліс партизанити. Він станув до боротьби проти обох ворогів нашого народу большевиків і німців. У нерівній боротьбі шукаючи помсти за кривди свого народу. У лісі зі зброєю у руках, він шукав ворогів. Спершу одних, потім других. Коли другий раз до нашої землі зближувались большевики він жив ще. Але чи живе тепер? Після майже двохлітньої нової боротьби ховаючись у лісі як дикий звір.

Про дочку вам розказати ще? Про мою Іванку з її трьома дрібними діточками. Її історія знову така проста як історія міліонів радянських жінок. Тому, що її чоловік утік перед арештом за кордон, її разом з дітьми вивезли в Сибір.

Як то діється?

Ночі для радянських громадян навіть страшніші як день. У день небезпека чомусь не така страшна як у ночі. Але в ночі над містом темінь і глуша. Тільки авта їздять по вулицях. Хто може, спить. Але хто має погані предчуття, хто чує, що хвиля „чистки" — так називається той несамовитий і безперестанний процес вигублювання громадян — докотився до нього, той і не лягає. Припавши до вікна наслухує. Потім перед домом спиняється машина, на сходах гомонять кроки, Тяжкі кроки окованих чобіт. Дзвінок чи обивання прикладами до дверей. І гострий приказ:

Собірайсь!

Лемент, плач та інколи тільки глуша... Бо такий приказ. Іванка скинула кілька кусків дитячого одягу до валізки, що було грошей, я дала їй і дві буханки хліба, і пригортаючи до себе дітей вона під штиками вояків НКВД зійшла зі сходів і насильно втиснена в авто відїхала в незнане. Задратованими возами вибитими людьми наступного дня віз потяг смерти сотні тисячі таких як вона у далеку, незнану дорогу в Сибір. На каторжну працю серед тайги в страшних смертоносних морозах у мостовому одягу з малими дітьми. Списати цього не годна я вам, жінки Заходу, я українська мати.

Ви дивуєтесь, що мені серце не розірвалось після того? Прецінь Ніобі з болю воно скамяніло. І віки милосердяться над її мукою. Але в Україні як кожна жінка, то що друга могла б вам росказати те саме, що я, чи поможе, менше або більше страшне, менше або більше нелюдське. І тому вони всі такі спокійні, такі зрівноважені. Бо в них серце скамяніло. Але над тими новітніми Ніобами ніхто не милосердиться. Бо вони жертви всевладного режіму, що брехнею або мовчанкою покриває їхні муки.

Що ж вам ще сказати? Що вам розсказати матері і дружини всього світу?

Після не цілих двох літ такої господарки у нас большевики мусіли покинути наш край. Вибухнула війна між дотепер рішніми союзниками: большевиками і німцями. Кривавий серп і молот і кривава свастика не потрапили поділитись світом, а головно словянськими землями. Для твох тотальних режимів, для двох диктатур немає місця у Европі.

Зараз після приходу німці роскрили бувші большевицькі тюрми, льохи і дозволили оглянути публиці їхне нутро, переглянути трупів і речі і шукати своїх.

Оце настала макабрична процеша до стосів трупів. Від місяців зогнилих, збутвілих, відразливо смердючих, жахливих у своїй гидоті змасакрованих з поломаними кістками з дірами від пострілів у черепах. Сотні, тисячі у кожній тюрмі. У підвалах у бетонних сховищах цілими парами.

До них ми жінки і матері йшли прощею, шукали своїх. І я відбула мою Голгофу і я взяла участь у цьому макабричному контюрні новочасного божевілля. Ми йшли між рядами чорних відразливих трупів, що їх виложили на подвірі, підносили рядна і заглядали у жахливі обличчя, що від довгого часу були в землі. Ми доторкались до решток одягу, стараючись пізнати чи це не наша, не його сорочка чи светр.

Чи ми плакали? Мабуть ні. Чи ми не збожеволіли? Ні.

Ми обійшли тюрми і льохи, ми оглянули тисячі трупів, але наш ум остався на диво ясний і наші нерви на диво спокійні.

Так ми шукали чоловіків і синів замучених у тюрмах НКВД.

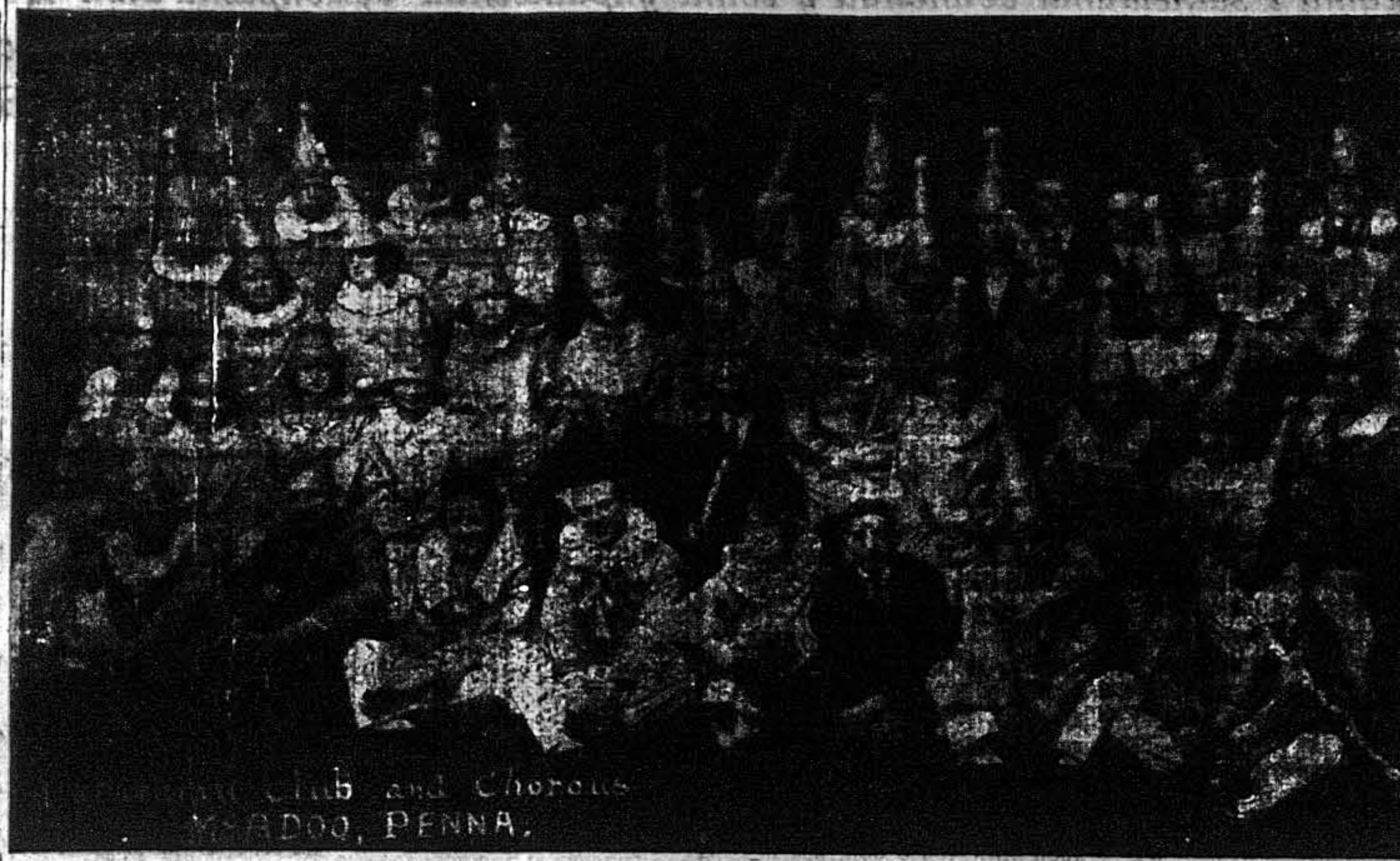
Але, як большевики мали подруге вернутись на наші землі, ми не мусіли вагатись, що нам робити. Наша постанова була зріла. І, хоча в міжчасі наша земля опливала кровю вже з рук других злочинців — німців, ми не мали іншого вибору тільки йти на захід.

У великому поході з наших земель у чужину, хоч у ворожу. На зустріч демократії, за яку наші чоловіки і сини заплатили життям. Рятуючи останки українського народу ще недомученого нашими катами. І коли діти наші згинули, ми взяли на руки внуків наших, отрясли з обуви пил нещасної батьківщини і пішли в мандрівку тернистими шляхами еміграції, — без дому, роду, захисту, без завтра.

Оце нині, ми матері і дружини українки говоримо до вас, жінок світу: нас хочуть насильно видати катам нашого народу, щоб могли домучити тих, у кого ще тліє іскра любови до свого народу і віра в людину та справедливість на світі.

Чи ви тепер розумієте нас, жінок українок, о, жінки світу, жінки з Заходу, що спокійно живете в своїх домах і серед своїх родин.

Мати Українка.

УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ І ХОР В МЕКАДУ, ПА
(З нагоди 25-літнього ювилею; гл. допис у „Свободі" з 15. жовтня б. р.)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 7. повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. жовтня, в годині 1. пополудні, в сали У. Г. Клюбу, 13 Вашінгтон ул. Просимо членів явитись, бо є важні справи до полагодження. — В. Комар, пр.; В. Мандзій, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька січ, від. 342 ,повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. жовтня, в годині 2-гій пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів прийти на означений час. — І. Савчак, предс.; А. Скоципецькас.; І. Маркович, секр.

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, повідомляє всіх членкиць і членів, місцевих і позамісцевих, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 20. жовтня, в гали У. Н. Дому, 279 Кінґс Гайвей Вест, точно в годині 3. пополудні. Є важні справи до полагодження, а найважніша це поміч нашій найстаршій часописі „Свобода". Уряд просить всіх членів прийти на час і справи полагодити. — За уряд: Ю. Гоголь, предс.; М. Сендзік, кас.; П. Дудко, секр., P. O. Box 43, Southport, Conn. Тел. 9-2078.

БРОНКС, Н. Й. — Збори Тов. Любов, від. 298, відбудуться в суботу, 19. жовтня, в год. 8:15, по місії, в церковній галі, 1745 Вашингтон Еве.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 19. жовтня, точно в год. 7. ввечір. Тому, що є багато біжучих справ, приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 20. жовтня, зараз по Сл. Божій, в сали парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на ті збори та вигіовнити залеглі і біжучі вкладки. — Уряд від.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Триквартальні й місячні збори Тов. Зоря, від. 69, відбудуться в суботу, 19. жовтня, в 8. год. ввечір, в церковній гали св. Юрія, 33 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — Й. Забавчук, предс.; І. Мартинець, кас.; М. Ликтей, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. жовтня, в годині 2, пополудні точно, в гали парохіяльній. Приявність всіх членів на цих зборах конечна, бо є важні справи до вирішення. — За уряд: П. Паснак, предс.; Т. Шурґот, кас.; А. Іванів, секр.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ПОШУКУЮТЬ

ШУКАЮ В ДУЖЕ ВАЖНІЙ СПРАВІ ПЕТРА СТЕЛЬМАЩУК, сина Гринька, із міста Янова, повіт Теребовля. Має жити десь у Ню Йорку. Він самий, або хто про нього знає, хай пише до:

M. D. TARNAWA,
500 Jefferson Avenue,
Cleveland 13, Ohio

МАРІЯ БРІЛЬ-ЖАРСЬКА, донька Миколи Бриля, з Петрикова к. Тернополя, пошукує п. **МИКОЛУ БРІЛЯ** з Петрикова (під цегольнею). Зголошення прошу слати на адресу:

Mrs. MARIA MAKARUSHKA
714 E. 9th St., New York City

МИХАЙЛО САДОВСЬКИЙ з передмістя Підгайці шукає тітки **АННИ КОЛОДНИЦЬКА**, по батькові **САДОВСЬКА**, перебувала в Ню Йорку Голоситись:

PETER HAYWA
1036 — 24th Avenue S. E.,
Minneapolis 14, Minn.

ПОСМЕРТНА (ПОХОРОННА) ПОДЯКА.

По тяжкій хворобі попрощався з цим світом 27. вересня 1946 знаний і поважаний гроадянин

ТЕОДОР ЖДАН

Покійний походив зі села Синявки, повіт Любачів, належав до Тов. Запор. Січи, від. 283 У. Н. Союзу в Auburn, N. Y., рівнож і до інших місцевих Братств. Полишив у жалобі жену Меланію, сина Василя, невсітку Юлію і внука Івана та сестру Феню (Барскі). Похорон відбувся 30. вересня 1946.

В імени Мужа і Тата віддаємо найщирішу подяку Членам Тов. Запор. Січи, Провидіння і Соединення за віддання останньої прислуги. Також щира подяка Кревним і Приятелям за цвіти і за поділення з нами жалобою по нашому дорогому Тату. Щира подяка нашому Всеч. Отцю В. Осташови і українському нашому погребовому п. Гр. Ковальчекови і тим, котрі несли домовину на вічний спочинок.

Взиваємо живучих, щоби належали до Тов. і Братств та Організацій, бо виділи які користи померший, властиво Його родина, отримав.

РОДИНА ПОМЕРШОГО

ТАРЗАН, ч. 1468. Окружений.

IN FUTILE RAGE THE LION TURNED FROM BANTU'S SPEAR TO FACE THE DEFENSELESS APE-MAN
WHILE ACROSS THE ROOM, THE THREE ENRAGED BEASTS STRUGGLED TO THEIR FEET!
IN SNARLING FURY, THEY HURLED THEMSELVES AT THE JUNGLE LORD--
THE NEXT INSTANT THE APE-MAN WAS HEDGED IN ON EITHER SIDE BY THE INFURIATED LIONS!
REX MAXON

У безсильній злості лев відвернувся від списи Банту, щоб стрінутися з безборонним малпочоловіком.

Саме в другім кінці салі три розюшені звірі ставали вже на ноги!

Із нестримною бішеністю вони кинулися на пана джунглів...

і в одній хвилині розюшені льви приперли малпочоловіка до сходової клітки.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Повідомляється тих, що питали за Українсько - Італійським Словником, зладженим Е. Онацьким, що надійшло до книгарні „Свободи" кілька примірників, які можна купити. Словар має 1741 сторін малої вісімки.